

Dubbii limaana Diigu-Kutaa 10.1

Description

Ghaybi hafan ilaachise wantoota iimaana diigan

Ghaybitti amanuun amaloota gabroota Rabbii muâ€™mintoota taâ€™an irraayyi. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa jecha Isaa kanaan isaan faarse jira:

لَكَ الْكِتَبُ لَا رَيْبٌ فِيهِ هُدَىٰ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١﴾ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ
 مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ
 هُمْ يُوْقِنُونَ ﴿٣﴾ أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدَىٰ مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٤﴾

â€œAlif Laam Miim. Kuni Kitaaba (Qurâ€™aana) mamiin isa keessa hin jirreedha; warra Rabbiin sodaataniif qajeelfama. Isaan warra Ghaybitti amanan, kan salaata dhaabanii fi wanta Nuti isaaniif kennine irraa arjoomaniidha. Ammas, isaan warra waan gara keetti buufamee fi waan si dura buufametti amananii fi Aakhiraatti [shakkii tokko malee] dhugaan amananiidha. Warri suni qajeelfama Gooftaa isaanii irraa taâ€™e irra jiru. Ammas, warri suni isaantu milkaâ€™odhaâ€¢ Suuratu Al-Baqara 2:1-5 (kan salaata dhaabanii-sharxii fi arkaana eegun kan salaata sirnaan salaatan)

Ghaybi jechuun wanta qaamolee miiraati fi sammuun dhaqqabuu hin dandeenyedha. Kan inni beekkamuun odeefannoo nabiyoonni beeksiisaniin qofa. Namni odeefannoo kana fudhachuu yoo dide, maqaan ilhaada jedhamu isatti maxxanfama.

Ibn Taymiyaan ni jedha: buâ€™uurri iimaanaa ghaybitti amanuudha. Akkuma Rabbiin oltaâ€™aan jedhe: â€œAlif Laam Miim. Kuni Kitaaba (Qurâ€™aana) mamiin isa keessa hin jirreedha; warra Rabbiin sodaataniif qajeelfama. Isaan warra Ghaybitti amananâ€¢â€¢ Suuratu Al-Baqara 2:1-3

Ghaybin itti amanan dhimmoota wali galaa irraa wanta Ergamtoonni beeksiisaniidha. Rabbiitti, maqaalee fi sifaata Isaatti, malaaykota Isaatti, Jannataa fi ibiddatti amanuun kana keessa seena. Rabbiitti, Ergamtoota Isaatti fi Guyyaa Aakhiratti amanuun ghaybitti amanuu of keessatti qabataâ€¢â€¢ (Majmuuâ€™al Fataawaa 13/233)

Saâ€™diin ibsa â€¢Isaan warra Ghaybitti amananâ€¢ jedhu ilaachise akkana jedha: â€œHaqiqaan iimaanaa: masakamuu qaamolee waliin wanta Ergamtoonni beeksiisan haala guutuu taâ€™een dhugoomsudha. Iimaana keessatti dhimmichi wanta qaamolee miiraatiin mulâ€™atanitti amanuu miti. Sababni isaas, wanta mulâ€™atutti amanuun Muslimni kaafira irraa addaan hin baafamu. Iimaana

keessatti dhimmichi ghaybi hin arginee fi ragaa hin baanetti amanuudha. Odeefannoo Rabbii fi odeeefannoo Ergamaa Isaa [irraa dhufe] qofa dhugoomsina. Iimaana kanaan Muslimni kaafira irraa ittiin adda baha. Sababni isaas, kuni Rabbii fi Ergamaa Isaa dhugoomsu qofa waan taâ€™eefi. Muâ€™minni wanta Rabbiin beeksise ykn Ergamaan Isaa beeksise hundatti ni amana. Argee dhiisee, sammuun hubatee dhiisee [ni amana]. Faallaa kanaa, zandiiqonni fi warroonni dhimmoota ghaybi kijibsiisan, [ghaybitti amanuu ni didan]. Sababni isaas, sammuun isaanii gabaabdudha, itti hin qajeelle, wanta beekumsa isaa hin marsinee ni kijibsiisan. Kanaafu, sammuun isaanii ni badde.â€• (Tafsiiru Saâ€™dii 1/41)

Ghaybitti amanuu keessaa tokko malaykootatti amanuu fi jinniitti amanuudha. Malaykootatti amanuu jechuun jiraachu isaaniiti fi uumamtoota Rabbii irraa akka taâ€™an jala muranii mirkaneessudha.

â€œIsaan gabroota kabajamoodha. Dubbiin Isa hin dursan, isaan ajaja Isaatiin hojjatu.â€• (Suuratu Al-Anbiyaa 21:26-27) Ammas Isaan â€œwanta Rabbiin isaan ajaje hin faallessan, wanta ajajaman ni hojjatu.â€• Suuratu At-Tahriim 66:6

Malaykootatti amanuun hudeewwan iimaana keessaa hundee tokko. Iimaanni gabrichaa hin mirkanaâ€™u hanga jiraachu malaykotatti amanutti malee. Ammas, Qurâ€™aanaa fi Sunnah keessatti waaâ€™ee isaanii ilaachisee wanta dhufee balâ€™innaan amanuun isarra jirra. Akkuma amaloota fi hojii isaan hojjatanitti amanuun isarrraa eeggamu.

Barbaachisummaa Malaykootatti amanuu ilaachisee Muhammad Rashiid Ridaaakkana jedha:
 â€œMalaykootatti amanuun wahyiitti (beeksisa Rabbiin irraa buâ€™etti) amanuuf hundeedha. Kanaafi, kitaaba fi nabiyyootatti amanuu dura malaykootatti amanuun dursa dubbatame. Rabbiin oltaâ€™aan suuratu Al-Baqarah keessatti ni jedha, hiikni: â€œGaruu dalagaan gaariin nama Rabbitti, Guyyaa Aakhiraatti, Malaykotatti, Kitaabaa fi Nabiyyootatti amanee, osoo jaallatu qabeenya firaaf, yatimaaf, hiyyeyyiif, kara-deemaaf, kadhattootaaf, gabra bilisoomsuuf kenne, salaatas sirnaan salaate, zakaa kenne, yeroo waadaa seenan waadaa isaanii kanneen guutan, warra rakkenna, dhukkubaa hamaa keessatti fi yeroo lolaa obsaniidha.â€• Suuratu Al-Baqarah 2:177

Malaykoonni nabiyyootaaf warra kitaaba fidaniidha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿وَإِنَّهُ وَلَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٣﴾ نَزَّلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ
 ﴿١٩٤﴾ عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿١٩٥﴾ يَلِسَانٍ عَرَبِيًّا مُّبِينً﴾

â€œDhugumatti, Qurâ€™aanni buufama Gooftaa aalamaati.

Ruuhi amanamaa taâ€™e (Jibriiltu) isaan buâ€™e (Qurâ€™aanaa Rabbiin irraa fide).

Akka ati Akeekachisaa irraa taatuf qalbii kee irratti [fide].

Lugaa (qooqa) Arabiffaa ifa taâ€™eenâ€• Suuratu Ash-Shuâ€™araa 26:192-195

Malaykoota mormuun wahyii, nabiyyummaa fi ruuhi akka morman nama taasisa. Kuni immoo Guyyaa Aakhirah mormuutti nama geessa.â€• (Tafsiiru Al-Manaar 2/113)

Dhimma kana ilaachisee Saâ€™diin ni jedha: â€œMalaykootatti amanuun hundee iimaanaa keessaa tokko. Rabbiitti, Ergamtootaa fi Kitaabban Isaatti amanuun hin guuttamu malaykootatti yoo amanan malee.â€ (Tafsiiru Al-Laxiif-il-Mannaani fii khulaasati tafsiiril Qurâ€™aani- fuula 29)

Akkuma kana, addunyaa kana keessa jiraachu jinniitti, uumamtoota Rabbii oltaâ€™aa keessaa uumamtoota akka taâ€™an, lubbuu kan qabanii fi waa hubatan, kan ajajamanii fi dhoowwaman akka taâ€™an itti amanuun dirqama. Kuni dhimma dirqamaan beekkamaa taâ€™eedha.

2-Malaykoonni fi jinnooni akka jiran amanuun dirqama taâ€™uun erga mirkanaaâ€™e, dubbii irraa wanta iimaana kana diigutu jira, kan akka malaykoonni fi jinniin jiraachu mormuu ykn malaykoota arrabsuu fi isaanitti qosu. Akkaatan dubbiin kuni iimaana kana itti diigu:

(A)-Jiraachu malaykoota ykn jinni mormuun, Qurâ€™aanaa fi Sunnah irraa ragaalee sirrii ifa jiran kijibsiisuu fi waakkachuudha. Waaâ€™ee malaykootaa fi jinni ilaachisee keeyyattonni Qurâ€™aanaa fi hadiisaa wal duraa duuban baayâ€™inaan dhufanii jiru. Kanarraa kan kaâ€™e, jiraachun malaaykotaa fi jinni dhimma amanti Islaamaa keessatti shakkii tokko malee beekkamaa taâ€™eedha.

Fakkeenyaaaf, Malaaykota ilaachise Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

ءَمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّهُمْ أَمَنَ بِاللَّهِ
وَمَلَائِكَتِهِ وَكُلُّهُمْ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا
سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

â€œErgamaan waan Gooftaa isaa irraa gara isaatti buufametti amaneera, muâ€™mintoonnis. Hundumtu Rabbiitti, malaaykota Isaatti, kitaabban Isaatti fi Ergamtoota Isaatti amanan. â€œErgamtoota Isaa irraa tokkos adda hin baafnuâ€ [jedhan]. â€œDhageenye, ajajamne. Gooftaa keenya! Araarama Kee [barbaanna]. Deebiinis garuma Keeti.â€ Jedhan.â€ Suuratu Al-Baqarah 2:285

Ammas ni jedha:

هَا الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَبِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ تِبْيَانٌ أَنَّهَا الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِ وَمَنْ يُكَفِّرُ بِاللَّهِ وَمَلِئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ الْأَخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾

â€œYaa warra amantan! Rabbitti, Ergamaa Isaatti, kitaaba Ergamaa Isaa irratti buusetti fi kitaaba san dura buusetti amanaa. Namni Rabbitti, Malaaykota Isaatti, Kitaabban Isaatti, Ergamtoota Isaatti fi Guyyaa Aakhiraatti kafare, dhugumatti jallinna fagoo jallatee jira.â€ Suuratu An-Nisaa 4:136

(Yaa warra Rabbii fi Ergamaa Isaa dhugoomsitani fi shariâ€™aa Isaatti bultan, Rabbii oltaâ€™aa, Ergamaa Isaa Muhammad sallallahu aleih wassallam dhugoomsu fi isaaniif ajajamuu itti fufaa. Akkasumas, Qurâ€™aana isarratti buusee fi kitaabban Rabbiin ergamtoota darban irratti buuse dhugoomsu itti fufaa. Namni Rabbii oltaâ€™aatti, Malaaykota Isaa kabajamootti, kitaabban uumamtoota qajeelchuf buusetti, Ergamtoota ergaa akka geessaniif filatetti fi Guyyaa Dhumaa namoonni duâ€™an qorannoo fi jazaaf itti kaafamanitti amanuu didee fi morme, amanti keessaa bahee fi karaa haqaa irraa fageenya guddaa fagaatee jira.[\[1\]](#))

[\[1\]](#) Tafsiiru Muyassar-100

â€œNawaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayahâ€ fuula 208-211 Abdulaziz bin Muhammad

Date Created

June 2, 2020

Author

admin